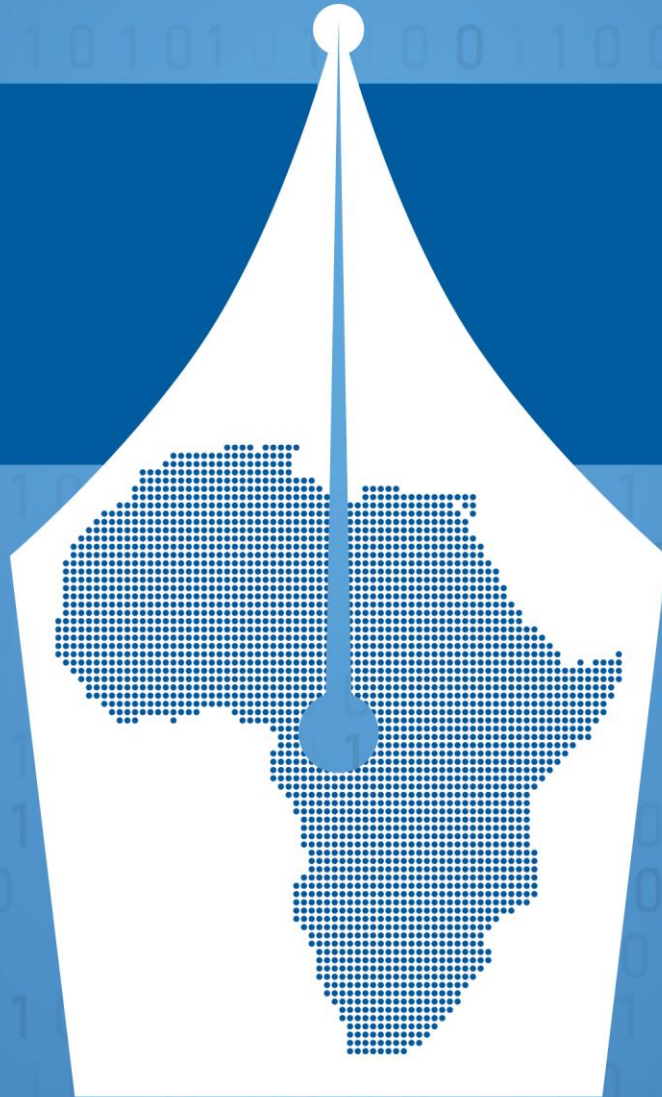

CODE OF ETHICS AND CONDUCT

FOR SOUTH AFRICAN PRINT AND ONLINE MEDIA

(Press Code)

Khoudu ya Mikhwa na Vhufari ya Nyandadzamafungo ya Khandiso na ya Inthanethe

(I thoma u shuma nga ja 30 Khubvumedzi 2022)

Khoro ya zwa Nyandadzamafungo ya Afrika Tshipembe i tangedza Khoudu i tevhelaho maliugana na midia ya khandiso na ya inthanethe (zwine zwothe zwa vhidzwa u pfhi “Midia”).

MVULATSWINGA

Mushumo wa midia ndi u shumela tshitshavha. Mbofholowo yayo i nekedza u senguluswa ho diimisaho vhune ha fhatalushaka, na u vha na ndeme kha u ri vhadzulapo vha diphelele nga pfhulufhedziso dza dimokirasi. U konisa vhadzulapo u dzhia tsheo dzo dziaho kha zwiteŋwa zwa dŋvha, mushumo une vhudzivha hawo ha dzhielwa ntha kha Ndayotewa ya Afrika Tshipembe.

Khethekanyo ya 16 ya Mulayotibe wa Pfanelo i amba uri:

1. Muŋwe na muŋwe u na pfanelo ya u vhofoholowela u amba na u ita zwithu o vhofoholowa, hu tshi katelwa—:

a) mbofholowo ya zwa dzigurannŋa na zwiŋwe zwirathisi;;

b) mbofholowo ya u tangedza kana u fha mafungo kana muhumbulo;

c) mbofholowo ya zwa vhutsila; na

d) zwa akademi na mbofholowo ya u ita tshodisiso ya sainthifiki.

2. Pfanelo i re kha khethekanyo tshukhu ya (1) a i kwami—:

a) mazwifhi a tshi itelwa zwa nndwa;

b) zwa u ita khakhathi; kana

c) vengo lo disendekaho kha murafho, lushaka, mbeu kana vhurereli, na zwine zwa huvhadza..

Midia u lwela u farela vhadzulapo hedzi pfanelo hu na fulufhelo kha vhadzulapo vha shango, nahone vha vha tshipiŋa tsha pfanelopfha dzavho nga muthihi nga muthihi. Muŋwe na muŋwe u na mushumo wa u pilela na u tŋtŋwedza pfanelo idzi, hu na u dzhiela ntha nndwa yo sikaho: midia, lushaka na muvhuso, vhane vhothe vha vhumba muvhuso wa dimokirasi.

Mushumo wa midia u endedzwa misi yothe nga dzangalelo ja vhadzulapo, u pfheseswa u wa u tŋlutshedza mafungo ane a vha na mbuelo dza ngoho kana dza ndeme kha vhadzulapo.

Sa vhoramafungo ri dikumedzela kha maimo a nthesa, u itela u londota tshirunzi na uri tshitshavha tshi dzule tshi tshi ri fulufhela. Hezwi zwi amba u lwela ngoho, u sa vhangana mafuvhalo a songo teaho, u imelela maipfhi o vhalaho musi hu tshi katelwa zwiwo, u sumbedza mbilaelo yo khetheaho kha vhana na zwiŋwe zwigwada zwi re khomboni na u tana u dzhiela ntha maitete a mvelele a vhavhali na vathu vhane vha vhielwa, na u shuma u sa dzhii sia.

Tshumiso ya Khoudu ya Nyandadzamafungo.

1. Khoudu iyi i shuma kha zwi re ngomu zwi tevhelaho zwine zwa anḁadzwa nga miraḁo:
  - 1.1 mafhungo oḁhe a anḁadzwaho kha khandiso yo gandiswaho;
  - 1.2 mafhungo oḁhe ane a anḁadzwa kha webusaithi ine ya shumiswa nga muraḁo;
  - 1.3 mafhungo oḁhe anea anḁadzwa kha midia ya vhudavhidzani kha akhaunthu dzi shumiswaho nga muraḁo;
  - 1.4 mafhungo oḁhe o sikwaho nga muraḁo na u anḁadzwa kha puḁatifomo inwe na inwe ane wa wanala kha webe yo ṁanganyaho shango kha lubuvhisia kana kha maitele a didzhithala.
2. Mafhungo oḁhe a anḁadzwaho kha puḁatifomo nthihi kana nnzhi dzo bulwaho kha 1 ane a techedza khoudu, hu si na ndavha na uri mafhungo o tou nwalwa, vidio, zwi thetsheleswaho, zwifanyiso kana zwiḁwe zwivbumbeo.
3. Miraḁo i tea u khwaḁhisedza uri musi vha tshi rumela mafhungo o sikwaho nga vhatu vhaḁwe vhatu kha akhauthu dza nyandadzamafungo (sa, tsumbo nga u fhirisela tweet hya muḁwe) uri vha zwi ite hu tshi tevhedzwa Khoudu iyi.
4. Miraḁo i tea u bvedza mbekanyamaitele dzayo dza midia ya vhudavhidzani, ine ya endedzwa nga Khoudu iyi.

Ndima ya 1: MAFHUNGO O SIKWAHO NGA MIDIA NA MISHUMO

1. U kuvhanganya na u vhiga mafhungo

Midia i ḁo:

- 1.1 ita nga vhulondo u vhiga mafhungo a ngoho, nga vhuronwane hu si na u dzhia sia;
- 1.2 u ḁekedza mafhungo kha nyimele yone nahone nga ḁila i re na ndinganyelo hu si na u bva kha mbuno nga khole nga u tou ḁanisa kana u vhiga nga ḁila i songo teaho, u siedza nga khole, kana u nweledza;
- 1.3 u ḁetshedza mafhungo ane a vha mbuno dzi pphalaho; mihumbulo, mavharivhari kana khumbulelo zwi ḁo ḁetshedzwa ḁila yeneyo ine zwa vha yone;
- 1.4 u wana mafhungo nga ḁila i re mulayoni, nga u fulufhedzea na lu pphadzaho, nga nnḁa ha musi madzangalelo a tshitshavha a tshi zwi ṁoḁa nga zwiḁwe ḁila;
- 1.5 u shumisa zwidodombedzwa zwa vhuḁe u itela zwa vhuandadzwa mafhungo fhedzi;

1.6 u qiqivhadza nga u ralo, nga nnda ha musi dzangalelo la tshitshavha kana tsireledzo yavho i sa tendelani nazwo.

1.7 u khwathisedza vhungoho kha mafhungo a timatimisaho, arali zwi tshi konadzea; arli zwi sa konadzei, izwi zwi do bulwa;

1.8 arali zwi tshi konadzea, u toda mihumbulo ya avho vhane vha khou vhighwa ngavho u sa athu anadza, nga nnda ha musi vha tshi nga thivhelwa u vhiga, kana vhuṭanzi ha tshinyadzwa, kana tsevi dzo shushedzwa. Avho vhathu vha tea u newa tshifhinga tsho teaho tsha u fhindula; arali hu sa koni u wanala mihumbulo yavho, izwi zwi do bulwa;

1.9 vha ambe hune muvhigo wa vha wo disendela nga mafhungo a songo fhelelaho na u u tikeldza musi hu tshi vha na mafhungo a u dadzisa ane a wanala;

1.10 u lulamisa arali vho vhiga mafhungo a si one kana mahumbulwa nga u anadza zwavhuḍi na nga vhuronwane zwi hanedzaho, ndulamiso, thalutshedzo kana pfharelo kha pulatifomo inwe na inwe ye ha anadzwa mafhungo au thoma, zwi nga ho sa webusaithi ya muraḍo, media wa vhudavhidzani kana pulatifomo dza inthanethe; na u khwathisedza uri ramafhungo muinwe na muinwe kana mushumi wa nga nnda o tholiwaho nga vho o anadzaho kha media wa vhudavhidzani wa matshilisano wa vhuṅe vha dovha vha anadza ndulamiso, thalutshedzo kana zwi elanaho na zwi re ngomu kha akhauthu dza media dza vhudavhidzani dza vhuṅe;

1.11 vha tavhanye u sumbedzisa uri mafhungo e a anadzwa kha inthanethe o no lulamiswa kana vha humbele pfharelo arali o no anadzwa. Mafhungo a u fhedzisela a nga bvela phanda na u vha hone kha inthanethe fhedzi linki ya u shandula, u bviswa kana u humbela pfharelo i tea u dzheniswa kha khandiso inwe na inwe ya mafhungo ane a dzula a hone kha inthanethe;

1.12 a vha kombetshedzwi u bvisa zwi re ngomu zwiinwe na zwiinwe zwine zwa vha mulayoni kana zwi sa tshinyi dzina; na uri

1.13 vha songo tswela.

2. Vhuḍimisi na Khuḍano ya Madzangalelo

Midia:

2.1 a i nga tendeli zwa vhubindudzi, politiki, zwa vhuṅe kana zwi si zwa phurofeshinala u tuṭuwedza u vhiga na u thivhela khuḍano dza madzangalelo kathihi na u tea u rangaphanda vhavhali na u timatima mbofholowo na u ita zwithu lwa phurofeshinala kha media;

2.2 a i nga tangedzi mbuelo inwe na inwe ine ya tuṭuwedza zwine zwa katelwa kha nyandadzo.

2.3 i do sumbedzisa zwi khagala musi tshiimiswa tsha nnda tsho shela mulenzhe kha u kuvhanganya mafhungo; na uri

2.4 i do dzudza matheriala wa edithoriala u thungo kha zwa mbambadzo na zwiwo zwo lambedzwaho.

3. Tshiphiri, Tshirunzi na Mbonalo

Midia i do:

3.1 ita nga vhulondo na u dzhiela n̄tha mafhungo a katelaho mafhungo a vhuṅe a tshidzumbe. Pfhanelo ya tshidzumbe i nga phumulwa nga dzangalelo ḽa tshitshavha ḽo teaho:

3.2 fha tshileme tsho khetheaho kha maitele a mvelele ya Afrika Tshipembe malugana na tsireledzo ya tshidzumbe na tshirunzi tsha vathu vhane vho lovhelwaho na u ṽthonifhiwa ha avho vho ri siaho, khathihi na vhana, vhaaluwa, na vhaholefhali vha miraḽo na vha muhumbulo;

3.3 ita nga vhulondo na u dzhiela nzhele mafhungo a elanaho na tshirunzi na mbonalo, zwine zwa nga pfhukiwa fhedzi hu na dzangalelo ḽa tshitshavha na arali:

3.3.1 mivhigo yo vhwigwaho i ya vhukuma kana i yo khwaṽhisedzwaho; kana

3.3.2 zwo vhwigwaho zwi tshi lingana na mahumbulwa o tsireledzwaho o tewaho kha mbuno dzine dza bulwa lwo linganaho na u nga vha ngoho kana u pfhadza; kana

3.3.3 zwo vhwigwaho zwi tshi nga vha muvhigo kokotolo wa mawanwa a khothe, Phalamennde, kana zwa khoro ya vhulamukanyi kana foramu; kana

3.3.4 zwo vha zwi tshi pfhadza uri mafhungo a davihdzaniwe ngauri zwo vha zwo dzudzanyelwa u ya nga ha milayo i ṽtanganedzeaho ya vhuḽifari havhoramafhungo; kana

3.3.5 athikilji yo vha, kana yo vha tshipiḽa tsha vhukuma tshi sa dzhii sia tsha khanedzano he muvhigambilaelo a vha e tshipiḽa tshazwo;

3.4 i nga buli madzina avhaponḽwa vha zwa u tshipa, zwa khakhathi vhapondwa vha zwiwo zwa vhudzekani zwi katelaho u shushedzwa nga lwa vhudzekani na u tambudzwa* kana u bvisela khagala vhuimo ha HIV/AIDS ha vathu hu si na thendelo yavho na, kha nyimele ya u tambudzwa nga vhaunḽi vhavho kana vhaaluwa vha re na vhuḽifhinduleli khathihi na u bva kha ṽwana (hu tshi dzhielwa nzhele vhukoni vhu shandukaho ha ṽwana), na madzangalelo a tshitshavha, nahone ho sedzeswa madzangalelo a vhana.

3.5 bvisela khagala tshoṽthe fhedzi mafhungo a vhuṅe a topolaho muthu ane ha khou vhwigwa kha mafhungo a fanaho a ngaho sa ḽiresi, a nga ita uri muṽwe muthu vhone mafhungo avho a tshidzumbe na o tsireledzeaho, zwenezwo zwi nga bviselwa khagala fhedzi arali hu u itela u takadza tshitshavha.

* Vha Dzangano ḽa Mutakalo ḽa ḽifhasi vha ṽalutshedza khakhathi dza zwa vhudzekani nga nḽila i tevhelaho: "Khakhathi dza zwa vhudzekani dzi katela nyito dzi thomaho kha u tambudzwa nga maipfhi u ya kha u dzhenisa vhudzimu nga u kombetshedza, na lushaka lufhio na lufhio lwa u kunga, u bva kha mutsiko wa matshilisano u ya kha u shushedza u swika kha u kombetshedza nga u shumisa nungo..."

4. U tsireledzwa ha datha

Miraḁo ya midia i tea u:

4.1 dzhia maga a pfhadzaho u khwaḁhisedza uri data i re na mafhungo a vhuḁe* ine ya vha zwandani zwavho a i shumiswi nga ḁila i si yone, na u swikelelwa hu si na thendelo;

4.2 lulamisa vhukhakhi vhufhio na vhufhio vhu re kha mafhungo a vhuḁe hune muthu a ḁoḁa ndulamiso;

4.3 ḁivhadza (mu)vhathu (a)vha kwameaho na u dzhia maga a pfhadzaho a u lwa na masiandoitwa a tshinyalelo hune ha humbulelwa uri hu na muthu a songo teaho o konaho u swikelela mafhungo a vhuḁe kha midia; na

4.4. u bvisela khagala datha ya vhuḁe u itela ndivho dza vhoramafhungo fhedzi.

* "Mafhungo a vhuḁe" a dovha a ḁalutshedzwa nga ḁila i tevhelaho kha Khethekanyo ya 1 ya Mulayo wa Tsireledzo ya Mafhungo a vhuḁe wa vhu 4 wa 2013: "Mafhungo a vhuḁe zwi amba" mafhungo a elanaho na muthu ane a topolea, a tshilaho, wa mupo, nahone hune ha konadzea u topolea, muthu wa vhukuma a re hone, hu tshi katelwa (a) mafhungo a elanaho na murafho, mbeu, vhuimana, u malwa, vhubvo ha matshilisano, khethe ya zwa vhudzekani, vhukale, mutakalo wa muhumbulo na wa muvhili, vuholefhali, vhurereli, luvalo, zwine wa tenda, mvelele, na u bebwa ha muthu; (b) mafhungo a elanaho na pfunzo kana zwa dzilafho, zwa masheleni kana ḁivhazwakale ya mushumo ya muthu; (c) nomboro ifhio na ifhio i topolaho, tshiga, ḁiresi ya imeili, ḁiresi, nomboro dza luḁingo, mafhungo nga ha fhethu, mutopoli wa kha lubuvhisia kana zwiḁwe zwododombedzwa nga ha muthu; (d) mafhungo a bayometiriki a muthu; (mihumbulo ya muthu, kuvhonele na tshenzhelo dza muthu; (f) marifhi o rumelwaho nga muthu ane a khou kwamea; (g) mihumbulo ya muthu ine ya nga bvisela khagala zwi re ngomu zwa zwidodombedzwa zwa u thoma (g) mihumbulo ya muthu nga ha muḁwe; na (h) dzina ḁa muthu arali ḁi hone na mafhungo maḁwe ane a kwamana na muthu onoyo kana arali u bvisela khagala zwi tshi ḁo bvukulula mafhungo nga ha muthu.

5. Tshikhetho na Luambo Lu re na Vengo

Midia i ḁo:

5.1 thivhela kana ndaela i re na lunyadzo kha murafho wa vhathu, mbeu, vhuimana, kana vhuimo ha u malwa, murafho kana ha matshilisano, muvhala, vhuimo ha vhudzekani, vhukale, vuholefhali, luvalo, zwine muthu a tenda, luambo na mabebo kana vhuḁwe vhuimo, na u sa bula kha vhuimo uho na tshikhala - na u sumbedza kha zwa nḁha hune zwa vha zwo tea vhukuma kha mafhungo, nahone tshitshavha tshi ḁoḁa u ḁivha; na

5.2 linganya pfhanelo dzavho na mushumo wavho wa u vhiga na u nea mahumbulwa kha mafhungo othe o teaho madzangalelo a tshitshavha hu tshi lwiwa na vhuḏifhinduleli ha u andadza matheriala une wa bveledza nndwa, u tuḏuwedza na u bveledza luambo lu re na vengo - zwi re, vhuambeli ha vengo ho ḏisendekaho nga murafho, mbeu kana vhurereli zwine zwa vha u tuḏuwedza u bveledza tshinyalelo.

6. U ḏiimelela

Midia u nga tikedza zwo khwaḏha kuvhonele kwawo kha ḏhoho dza mafhungo dzi re na khandzano, tenda vha fhambanyisa zwi khagala mbuno na muhumbulo, na u sa amba nga ḏila i si yone kana u dzumba kana u shandukisa mbuno dzo teaho.

7. Vhupfhiwa ho tsireledzeaho

7.1 Midia u tea u bula mafhungo kana u sasaladza nyito kana zwiitei naho zwi zwifhio kana zwa dzangalelo la tshitshavha; na uri

7.2 Mahumbulwa kana tsatsaladzo i vha yo tsireledzea naho yo yesa, i sa pfhepfhesesei, i si na ndinganyiso, yo ḏaniswa na u dzhia sia, tenda ha vha hu si na u tshinyadza, ho sedza dzangalelo la tshitshavha, na u dzhiela ḏha mbuno dzothe dzine dza vha ngoho kana dzi pfhadzaho, na u ḏekedzwa nga ḏila ine zwa nga vha khagala sa uri ndi mahumbulwa.

8. Vhana

U ya nga khethekanyo 28.2 ya Mulayotibe wa Pfhanelo* midia i ḏo:

8.1 ita nga vhulondo na u dzhiela ḏha musu i tshi vhiga nga ha vhana**. Arali hu na khonadzeo ya uri zwo vhwigwaho zwi nga vhangwa tshinyalelo ya lushaka lufhio na lufhio, uyo muthu ha nga vhudziswi, u fodiwa kana u topolwa hu si na thendelo ya muḏi lwa mulayo kana mualuwa o teaho na ḏwana (hu tshi dzhielwa ḏha vhukoni ha u dzulela u shanduka ha ḏwana); na u vha na vhuḏanzi ha dzanganelelo la tshitshavha.

8.2 tinya u nga andadza zwa vhudzekani ha vhana***, na

8.3 tinya u sa topola vhana vha re vhapondwa vha u tambudzwa kana u sa farwa zwavhuḏi, kana vho wanalaho mulandu kana u humbulelwa u ita vhugevhenga, hu si na thendelo ya muḏi wa mulayo (kana mualuwa a re na vhuḏifhinduleli) na (u dzhiela ḏha vhukoni vhu dzulela u shanduka ha ḏwana), hu na dzangalelo la tshitshavha lo vhonelelo nahone ho sedzwa madzangalelo a ḏwana.

* *Khethekanyo ya vhu 28.2 ya Mulayotibe wa Pfanelo kha Ndayotewa ya Afrika Tshipembe i ri: "Madzangalelo vhukuma a n'wana ndi a ndeme nga maanḁa kha mafhungo maḁwe na maḁwe ane a kwama na n'wana"*

** *"N'wana" ndi muthu wa miḁwaha ya fhasi ha 18.*

*** *Zwa Vhudzekani ha Vhana zwo ṭalutshedzwa ka Mulayo wa Filimu na Nyanḁadzamafhungo sa: "Tshifanyiso kana ṭhalutshedzo ya muthu muḁwe na muḁwe, zwa ngoho kana zwo edziselwaho, fhedzi zwo sikwaho, ndi nnyi kana ndi nnyi a sumbedzwaho kana u ṭalutshedza sa ane, a vha na miḁwaha ya fhasi ha 18, zwa sumbedzisa muthu uyo uri ndi nnyi kana a sumbedziswa sa ane a khou dzhenelela kana u ita zwa vhudzekani; u dzhenelela kha zwa u ṭana miraḁo ya zwa vhudzekani; u dzhenelela kha kana u thusa muḁwe kha u dzhenelela kha zwa vhudzekani, zwine zwa dzhiwa hu na ndivho ya hone khulwane, u nyanyula dzangalelo ḁa zwa vhudzekani kha vhaṭaleli vho sedzwaho zwine, kha nyimele, zwa vha u tambudzwa lwa vhudzekani."*

9. Dzikhakhathi, Mafhungo nga Zwifanyiso

Midia i ḁo:

9.1 ita nga vhulondi na vhuḁifhinduleli musi i tshi sumbedzwa mafhungo a tshiṭuhu, khakhathi na u tambudzwa;

9.2 ḁiiledza u tendela, u bvedza na u nakisa khakhathi kana vhuḁifari vhu siho mulayoni; na u

9.3 thivhela u ṭana mafhungo ane a sumbedza khakhathi kana vhudzekani ho kalulaho, nga nḁa ha musi dzangalelo ḁa tshitshavha a tshi laedza nga iḁwe nḁila - zwine kha nyimele iyi, khaidzo i sumbedzwaho i khagala ya tea u sumbedza uri zwine zwa ḁo ṭaniwa zwi na zwifanyiso zwi tatisaho nahone a zwo ngo tea vhaḁwe vhaṭaleli vha nga ho sa vhana.

10. Ṭhoho dza mafhungo, Khephusheni, Phosiṭara, Zwifanyiso na Mafhungo a Vidio/ a Thetsheleswaho

10.1 Ṭhoho dza mafhungo, khephusheni dza zwifanyiso na phosiṭara a zwi faneli u xedza tshitshavha nahone dzi ḁo nḁa mbonalo ya zwi re ngomu zwa muvhigo kana tshifanyiso tshi ne ha khou ambiwa nga hatsho; na uri

10.2 Zwi re ngomu zwa zwifanyisona zwa vidio/ zwa u thetshelesa a zwi nga ḁo amba nga nḁila i si yone, kana u xedza kana u shumiswa u ita izwo.

11. Zwiko zwa Mafhungo zwa Tshidzumbe na Zwi sa ḁivhei

Midia i ḁo:

11.1 tsireledza mafhungo a zwiko zwa tshidzumbe - u tsireledzwa ha zwiko ndi mulayo wa mutheo wa tshitshavha tsha dimokirasi tsho vhoḁholowaho

11.2 u thivhela tshumiso ya zwiko zwi sa ðivhei nga nnda ha musu hu si na zwine zwa nga ita uri hu shumiwe tshitori, nahone hu do ita nga vhlundo u kuvhangaya mafhungo ayo; na

11.3 diilisa u andadza mafhungo ane a elana na u pfhuka thendelano ya tshidzombe, nga nnda ha musu hu zwine vhatu vha zwi takalela.

12. Mafhungo a Mbadelo

Midia i do thivhela vhuandadzamafhungo hune vhadivhadzi vha badelwa u kunga vhatu uri vha vha fhe mafhungo, nga maanda musu vhe zwigevhenga - nga nnda ha hune matheriala uyo u tshi tea u andadzwa u itela madzangalelo a tshitshavha na mbadelo dzo teaho dzo badelwa.

Ndima ya 2: ZWI RE NGOMU NA MISHUMO ZWO SIKWAHO NGA VHASHUMISI*

13. Milayo

Midia:

13.1 a i kombetshedzwi thutha zwi re ngomu zwothe zwo bveledzwaho nga mushumisi (UGC) phanda ha u andadza;

13.2 i do vha na Mbekanyamaitele ya UGC, ine ya tshimbilelana na Ndayotewa ya Afrika Tshipembe ine ya langa mafhungo na/kana u bviswa ha UGC kana phurofaiji dza vhashumisi dzo dzheniswaho;

13.3 i nga bvisa UGC inwe na inwe kana phurofaiji dza vhashumisi u ya nga ha mbekanyamaitele yavho;

13.4 i tea u ita uri mbekanyamaitele yavho i wanale kha nnyi na nnyi na u sumbedzisa zwi khagala:

13.4.1 maitete a u tendela, arali a hone, ane vhashumisi vha matshelo vha nga a shumisa, khathihi na maga na milayo ifhio na ifhio musu wa u diwalisa;

13.4.2 zwi re ngomu zwine zwa do iledzwa; na

13.4.3 ndila ine tshitshavha tsha nga vha divhadza nga ha zwi re ngomu zwo iledzwaho;

13.5 i tea, hune zwa konadzea, u vhea ndivhadzo kha puatifomo u nyamisa u dzheniswa ha zwi re ngomu zwo thivhelwaho;

13.6 i tea u divhadza tshitshvha uri UGC yo andadzwa thwii kha vhashumisi, nahone a i sumbedzi kuvhonele kwavho;

13.7 i do tutuwedza vhashumisi u vhiga zwi re ngomu zwine zwa nga pfhuka makumedzwa a mbekanyamaitele; na

13.8 u vhea ito foramu dza inthanethe dzo livhiswaho kha vhana.

14. Zwi re Ngomu Zwo Iledzwaho

Matheriala une wa vha zwi re ngomu u vha wo iledzwaho arali u sa tendelwi kha muraḁo wa Mbekanyamaitete ya UGC, na kha Khethekanyo 5.2 ya Khoudu (zwine zwa amba Khethekanyo ya 16 ya Milayotibe, zwi fhira zwifhio na zwifhio zwi hanedzaho zwi re kha mbekanyamaitete ya UGC).

15. U imelela

15.1 Ndi u ḁimelela ha midia u sumbedza uri a si vhone vho ḁwalaho kana u vhalulula zwi re ngomu zwine ha khou vhlaelwa ngazwo;

15.2 Naho zwo ralo, hune muvhilaeli a vha o ḁisa mulandu wo tou ḁwalwaho kha midia wo imaho ngauri, a tshi bula mbilaelo, a bula uri yo anḁadzwa ngafhi, na u tikedza uri ndi ngani i songo tendelwa (kha vha sedze Kiloḁo ya 12); midia i tea u:

15.2.1 u bvisa UGC yeneyo nga u bonya ha iḁo na u ḁivhadza muvhilaeli nga ḁila yo teaho; kana

15.2.2 vha dzhia tsheo ya u sa bvisa uGC na u ḁivhadza muvhilaeli nga ḁila yo teaho. Nga murahu ha mulandu, muvhilaeli a nga isa mbilaelo kha Press Ombud, vhane vha ḁo zwi dzhi u nga ri UGC ndi yone yo anḁadzaho muraḁo wone uḁe.

*Khethekanyo iyi i shuma hune mbilaelo ya ḁiswa yo sedza muraḁo malugana na mahumbulwa o anḁadzawho nga vhashumisi kha puḁatifomo dzoḁhe na hune ha phaḁaladzwa zwi re ngomu zwa hone.

MAGUMO

DISCLAIMER:

This is a Venda translation of the English version adopted by the Press Council. If there are any discrepancies, the English version will have preference.